

СЕКЦІЯ 4. ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ТА ДОКУМЕНТОЗНАВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 027.21:005.412(477)(043.2)

Федотова Оксана,

Попова Аліна

/ м. Київ /

ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ» З НАВЧАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Сучасний світ не обходиться без поняття академічної доброчесності в освітньому та науковому середовищі, яке є загальноприйнятим кодексом етичних норм. На ньому базується якість навчання та провадження наукових досліджень. Кожен заклад вищої освіти керується у своїй діяльності певними правилами, які є запорукою дотримання академічного етикету та авторського права. У цьому велику роль відіграють наукові бібліотеки як структурні підрозділи навчальних закладів. Однією з них є Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія», що виступає академічним ресурсним осередком на основі провадження бібліотечно-інформаційних функцій, поєднаних з технологічними сервісами. На сьогодні бібліотека являє собою інтелектуальний центр університету, що пропонує традиційні й новітні ресурси, інноваційного характеру послуги задля покращення навчання, викладацької діяльності, а також проведення наукових досліджень.

Головними напрямками роботи наукової бібліотеки є:

– підтримка освітнього процесу шляхом забезпечення читачів періодичними, неперіодичними, продовжуваними виданнями й надання вільного доступу до

актуальних баз даних, різновидів інформації, допомога дослідникам з проблемних аспектів навчання інформаційної грамотності;

– налагодження взаємодії та супровід наукової праці від самого початку і до фінальної стадії, консультування на усіх етапах проведення дослідження;

– партнерське обслуговування як власних університетських користувачів, так і надання усього спектру інформаційних послуг/ресурсів різним категоріям користувачів з інших вітчизняних і зарубіжних закладів, бібліотечних установ, а також участь у наукових форумах, тренінгах, проєктах;

– організація навчання кадрового складу Наукової бібліотеки НаУКМА, забезпечення розвитку матеріально-технічної бази й наявних приміщень, сприяння створенню позитивного іміджу [3].

Структуру Наукової бібліотеки Національного університету «Києво-Могилянська академія» формують такі підрозділи:

1) Відділ комплектування документів (виконує каталогізацію, комплектування, предметизацію видань, їх технічну й наукову обробку, сумарний облік, списання документів, обмін книгами).

2) Інформаційно-бібліографічний відділ (займається створенням, поповненням та керуванням повнотекстовими і бібліографічними електронними ресурсами: базами даних за певною проблематикою, такими як: «Видання та публікації про НаУКМА», «Праці викладачів НаУКМА» тощо; підготовкою тематичних бібліографічних покажчиків та біобібліографічних посібників категорії «Вчені НаУКМА»; наданням довідково-бібліографічних послуг у реальному та віртуальному режимах; організацією та проведенням виставкових заходів, днів інформації та науки, різнопланових презентацій і т.п.

3) Відділ зберігання бібліотечно-інформаційних ресурсів (забезпечує організаційні моменти функціонування книгосховищ, здійснює керування станом збереженості фонду, веде його переоблік).

4) Відділ рідкісних книг та рукописів (налагоджує та реалізує роботу з фондом унікальних і рідкісних видань, колекційними зібраннями і науковим архівом).

5) Відділ інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення (провадить діяльність щодо налагодження технічного обслуговування й користування мережами, сервісами та електронними базами даних за допомогою підтримки бібліотечної системи інтегрованого типу ALEPH 500, DSpace, Omeka, Wordpress).

6) Відділ обслуговування науковою літературою (надає послуги споживачам з використання електронних ресурсів, їх застосування; влаштовує навчальні тренінги для зацікавлених осіб з методики інформаційного пошуку; консультує щодо питань роботи в бібліометричних, наукометричних базах; сприяє реалізації проектів «Цифрова колекція НаУКМА», «Інституційний репозитарій eKMAIR», «Віртуальний музей Києво-Могилянської академії»; допомагає в оформленні офіційного сайту бібліотеки; забезпечує «Матеріалами до курсів» та представляє бібліотечну установу в соцмережах).

7) Відділ обслуговування навчальною літературою (пропонує відвідувачам скористатися наявними друкованими виданнями та відповідними сервісними можливостями) [1, с. 6].

На сьогодні бібліотека – повноправний учасник академічного та науково-дослідницького процесів на базі надання послуг з оформлення, репрезентації та вимірювання видимості та впровадження результатів наукової роботи.

Важливим напрямом діяльності установи є популяризація здобутків та навчання засадам академічної доброчесності. В ході того ураховується специфіка дослідницьких потреб різних категорій користувачів, як от: студентів, науково-педагогічних кадрів, працівників університету шляхом доступності, мобільності, змістовності, зручності інформаційного обслуговування.

Наукова бібліотека бере активну участь у заходах щодо протидії плагіату, звертаючи при тому увагу на цільову аудиторію. Наприклад, для викладацького складу ініціюється проведення наукових столів, тренінгів та дискусій з метою обговорення нових ідей задля дотримання академічної культури в університеті.

У свою чергу для співробітників бібліотеки влаштовуються тренінги, присвячені майбутнім тематичним заходам з питань доброчесності.

Студентів вчать грамотно оформлювати використану літературу за допомогою володіння навичками бібліографічного опису, оскільки це – гарантія добросовісного написання наукових робіт та отримання чесних знань під час виконання навчальної та інших видів діяльності. Установою також готуються вебінари [5], виставки матеріалів, пропонуються стислі відео-інструктажі.

Завідувач сектору Наукової бібліотеки Національного університету «Києво-Могилянська академія» С. Чуканова зазначає, що за запитами викладачів та здобувачів освіти бібліотека організовує такі види тренінгів:

- оформлення бібліографічного опису;
- з методики здійснення інформаційного пошуку;
- з управління інформаційними даними наукових досліджень, профілями та ідентифікаторами науковців тощо [7].

Центр забезпечення якості освіти установи заохочує Наукову бібліотеку до організації заходів заради підвищення кваліфікації викладачів, у тому числі, у напрямках інформаційної грамотності і академічної доброчесності [7, с. 117]. Пропонуються, зокрема, онлайн-курси на тему: «Академічна доброчесність в університеті» на платформі громадянської освіти ВУМ, а також «Наукова комунікація в цифрову епоху» на одній з найбільших освітніх платформ Prometheus.

Варто також зазначити, що на офіційному сайті університету у вкладці «Досліднику» наявний розділ «[Інструкції, поради, презентації](#)». Там розташовано інструкції з питань створення профілю науковця, оформлення списків використаних джерел, містяться приклади опису документів (за ДСТУ 7.1:2006) та бібліографічних посилань (за ДСТУ 8302:2015); тренінгові презентації бібліотеки (скажімо: «Академічна доброчесність в академічному просторі», «Академічні журнали в умовах Information Age: якість, прозорість, відкритість», «Як уникнути плагіату при посиланні на пакети даних», «Академічна доброчесність у процесі виконання наукових досліджень» тощо), підготовлені співробітниками бібліотеки та науково-педагогічними кадрами навчального закладу [4].

Отже, головним призначенням бібліотеки вважається створення, накопичення й захищення наукової інформації, первинних документів, які мають відношення до університету, та є його інтелектуальною цінністю. Систематично забезпечується доступ усім діячам освітнього процесу до інформаційних баз даних шляхом підтримання їх відкритості, функціоналу і представлення максимально зручних способів користування.

Наукова бібліотека кооперується з іншими підрозділами згаданого університету, а також вітчизняними й світовими закладами вищої освіти, надаючи послуги зі сприяння науковим дослідженням і впровадження академічних програм.

Таким чином, за результатами вивчення обраної теми можна зробити висновок, що Науковою бібліотекою Національного університету «Києво-Могилянська академія» провадиться чимала робота з питань популяризації й навчання принципам доброчесності завдяки пропонуванню як широкого набору сервісних можливостей для освіти і написання наукових праць, так і організації чисельних допоміжних заходів для студентів, викладачів та вчених.

Література

1. Звіт про роботу Наукової бібліотеки НаУКМА у 2022 р. Київ – 2022. URL: [file:///C:/Users/Acer/Downloads/Library_report_2022%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Acer/Downloads/Library_report_2022%20(1).pdf)

2. Інструкції, поради, презентації. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія». URL: <https://library.ukma.edu.ua/korystuvachu/doslidnyku/21-korystuvachu/doslidnyku/354-instruktsii-porady-prezentatsii>

3. Місія. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія». URL: <https://library.ukma.edu.ua/pro-biblioteku/misiia> (дата звернення: 08.10.2023)

4. Наукова діяльність. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія». URL: <https://library.ukma.edu.ua/pro-biblioteku/naukovi-zakhody> (дата звернення: 28.09.2023)

5. Чапайло Я., Тимочко Т. Академічна доброчесність як політика ЗВО: матеріали вебінару / Центр академічної доброчесності, Проект сприяння академічній доброчесності в Україні – SAIUP. 2020. 6 трав. URL: <https://academiq.org.ua/vebinari-akademichna-dobrochesnist/vebinar-vprovadzhennya-instytutsijnyh-polityk/>

6. Чуканова С. Дотримання норм академічної доброчесності у процесі управління дослідницькими даними: зарубіжна практика. Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. 2018. Вип. 2. С. 52-63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ujlis_2018_2_6.

7. Чуканова С. Роль бібліотеки у проведенні навчань з академічної доброчесності на прикладі Наукової бібліотеки НаукМа. «Шляхом до істини...» або про вплив бібліотекарів на академічну доброчесність в освітньому та науковому середовищі університету» : матеріали III наук. конф. Харків: ХНУ імені В. Каразіна, 2021. С. 116–125.

УДК 37.07:005(043.2)

Чурсін Микола

/ м. Одеса /

ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ЗМІСТ НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СУЧАСНИЙ КОНТЕКСТ

Науково-інформаційна діяльність (НІД) як сфера професійної діяльності і як напрям підготовки фахівців у закладах вищої освіти, на жаль, катастрофічно втратила свої позиції в сучасній Україні. Це має свої об'єктивні причини, зокрема, загальну спрямованість нашої економіки останніми десятиліттями переважно на перерозподіл, а не на розвиток виробничих потужностей, з відповідним падінням значення всієї науково-технічної сфери.

Але існує й інша, спеціальна, причина: НІД зародилася у 50-ті роки